



Београдска филхармонија  
Belgrade Philharmonic Orchestra

Sezona 2016/2017

Petak, 2. jun 2017. godine  
Zadužbina Ilije M. Kolarca u 20 časova

### ***Za avanturiste***

Dirigent: **Danijel Rajsikin** / Conductor: **Daniel Raiskin**  
Solista: **Marija Solozobova**, violina / Soloist: **Maria Solozobova**, violin

Program:

**Đ. Rosini**: *Vilijam Tel*, uvertira

Trajanje: oko 12 minuta

**P. Juon**: Koncert za violinu i orkestar br. 1 op. 42

*Moderato*  
*Romanze – Andante*  
*Rondo - Allegro*

Trajanje: oko 30 minuta

\*\*\*

**M. Doerti**: *Metropolis* simfonija

*Leks*  
*Kripton*  
*WXYZPTLK*  
*Oh, Lois!*  
*Tango crvenog plašta*

Trajanje: oko 45 minuta

Koncertmajstor: **Miroslav Pavlović**

Koncert otvara uvertira opere *Vilijam Tel* **Đoakina Rosinija** (1792-1868). Ova opera je njegovo poslednje veliko delo, nastalo 1829. godine, kada je i premijerno izvedeno u Pariskoj operi. Libreto opere je napisan na osnovu istoimene drame Fridriha Šilera, koja je bila bazirana na legendi o švajcarskom junaku Vilijamu Telu. Legenda kaže da Tel nije želeo da se pokori gradskom vladaru i pokloni njegovom šeširu postavljenom na trgu, te je za kaznu morao da pogodi jabuku postavljenu na glavu njegovog sina. Kako je bio vrstan strelac, zadatak je uspešno izvršio, ali je ipak pripremio dve strele - ako prvom pogodi sina, da drugom usmrti vladara, što se tumačilo kao čin bunta protiv vlasti.

Prve priče o Vilijamu Telu se pojavljuju još u XV veku, ali vremenom on postaje inspiracija mnogim autorima, i njegovo nepokoravanje postaje simbol borbe za slobodu. Tako je i ova Rosinijeva opera u pojedinim zemljama bila imala zanimljivu istoriju izvođenja zbog svog „revolucionarnog“ sižea - u Italiji je imala ograničen broj postavki (premijera je bila 1833. godine, pa je sledeća postavka bila tek 1856. godine), u Njujorku je premijerno izvedena 1831, pa tek 1923. godine, dok je njeno izvođenju u Barseloni 1893. godine bilo povod za anarhistički bombaški napad. Tokom HH veka brojne raznolike postavke u pozorištima širom sveta ponovo su aktuelizovale ovu Rosinijevu operu. Ipak, danas je najpoznatija njena uvertira.

Uvertira opere *Vilijam Tel* sastoji se iz četiri uvezana odseka – preludijuma, *Oluje*, pastoralnog odseka sa istaknutim deonicama engleskog roga i flaute, i finalnim *maršem švajcarskih vojnika*, koji se nekada greškom poistovećuje sa uvertirom, i smatra se jednim od najpoznatijih komada klasične muzike.

**Paul Juon (1872-1940)** bio je švajcarski kompozitor rođen u Moskvi, gde je učio violinu na konzervatorijumu, ali je živeo i radio kao profesor violine i u Bakuu, Berlinu, Bazelu, Arauu i Cirihi. Juonov kompozitorski rad je bio vrlo cenjen tokom njegovog života. Nazivan je „ruskim Bramsom“, kao i naslednikom Čajkovskog. Tokom HH veka njegovo delo je palo u zaborav, da bi poslednjih godina bilo iznova predstavljeno javnosti.

**Koncert za violinu br. 1** Juon je komponovao 1909. godine i on nosi oznaku 42 u njegovom opusu. Delo je napisano u ha-molu, i ima klasičnu trostavačnu formu. Kako je već imao iskustvo pisanja za orkestar komponujući ostvarenja kao što su Simfonija, Kamerna simfonija, i par simfonijskih poema, Juon svom prvom violinskom koncertu prilazi zrelo i savesno. Georg Grener, muzički kritičar i savremenik Paula Juona, ovaj koncert karakteriše kao „delo blistave jedinstvenosti (...) živahnog izraza i umetničkog iskaza o životu“. U drugom stavu Grener prepoznaje rusku „elegičnu atmosferu“ atmosferu koja ga asocira na lagane stavove Čajkovskog, čime čitav koncert dobija posebnu romantičarsku notu.

U drugom delu koncerta se okrećemo još jednom junaku, fiktivnom heroju savremenog doba, Supermenu, koji je poslužio kao inspiracija američkom kompozitoru **Majklu Doertiju (1954)** za njegovu Gremijem nagrađenu *Metropolis* simfoniju.

Doerti je savremeni američki kompozitor u čijim delima prepoznajemo neoromantičarske stilske uticaje, kao i postmodernističke težnje „uklapanja“ popularne umetnosti i kulture sa kompozitorovim stvaralačkim senzibilitetom.

**Metropolis simfonija** je pravi primer upravo tih težnji. Stavovi ove petostavačne simfonije nastajali su kao pojedinačni komadi naručivani od strane različitih orkestara i dirigenata. Tako je treći stav simfonije zapravo prvi komponovan 1988. godine kao porudžbina Klivlenskog simfonijskog orkestra, radi obeležavanja pedeset godina od prvog broja stripa o Supermenu. Nakon toga su se ređali ostali stavovi na ovu temu - četvrti je nastao 1989, prvi 1991, a dve godine nakon toga drugi i peti. Prvi put su izvedeni integralno, kao *Metropolis* simfonija, 1994. godine. Delo je interpretirao Baltimorski simfonijski orkestar pod upravom dirigenta Dejvida Cinmana, kome je simfonija posvećena.

Programski sadržaj simfonije naznačen je u njenom naslovu, i u naslovima stavova. Dok naziv simfonije upućuje na mesto dešavanja – izmišljeni američki veograd Metropolis, naslovi stavova upućuju na likove koji se javljaju u stripovima - negativce Leksa Lutora i *Miksjezpitlika /Mxyzptlk/*, Supermenovu voljenu Lois Lejn, njegov dom - planetu Kripton, kao i njegovu poslednju bitku, koju je kompozitor muzički zamislio kao poslednji tango ovog junaka prepoznatljivog crvenog plašta.

**Ana Đorđević\***

\*U sezoni 2016-17, Beogradska filharmonija pruža priliku odabranim mladim muzikolozima da pisanjem programskih komentara obogate svoju stručnu praksu.

